

BOOKBIRD 2017

Uvodnemu razmišljanju glavnega urednika *Bookbirda* Björna Sundmarka v **prvi številki** revije o današnji vlogi slikanic sledita še dva prispevka na to temo.

Christèle Maitonniaux v prispevku *Australian University Students Reading Francophone Picturebooks* (Branje frankofonskih slikanic avstralskih univerzitetnih študentov) analizira sprejemanja francoske in frankofonske mladinske literature kot medija za študij tujega jezika in kulture.

Jessica Whitelaw pa v prispevku *Beyond the Bedtime Story: In Search of Epistemic Possibilities and the Innovative Potential of Disquieting Picturebooks* (Več kot večerna zgodba: iskanje epistemoloških možnosti in inovativnega potenciala slikanic, ki vznemirjajo) na petih izbranih slikanicah iz mednarodnega prostora podaja bralcem pet različnih spoznanj, in sicer: v nemški slikanici *Die grosse Frage* (2004) Wolfa Erlbrucha zavedanja o obstoju; v norveški slikanici *Eg Kan Ikkje Sove No.* (2009) Steina Erika Lundeja in Øyvinda Torseterja zavedanja čustev; v portugalski slikanici *Com 3 Novelas* (2015) Cristine Henriquete in Yare Cono pomena revizije; v francoski slikanici *Révolution* (2003), katere avtor je Sara, pomena pričevanja; v mehiški slikanici *Migrar* (2011) Matea J. Manuela in Javiera Martíneza Pedre pa pomena poslušanja.

Zanimiva sta tudi oba druga prispevka v rubriki Članki: Yoo Kyung Sung in Junko Sakoi posvečata svoj prispevek *Stories of the Ainu: The Oldest Indigenous People in Japanese Children's Literature* (Zgodbe o Ainujih: najstarejši staroselci v japonski literaturi za otroke) mladinski literaturi, v kateri je zastopano in predstavljeno ljudstvo Ainu, ki je bilo do pred kratkim malo poznano celo med Japonci. Ainu je najstarejše staroselsko ljudstvo Japonske, ki se je ohranilo

na otokih Honšu in Hokaido, sicer pa živijo Ainuji tudi na ruskih Kurilskih otokih, na otoku Sahalinu in na jugu polotoka Kamčatka. Premalo prepoznavno in realno jih predstavlja tudi literatura, ki se omejuje na mite, legende in stereotipe.

Beatriz Alcubierre Moya in Rodrigo Bazán Bonfil v prispevku *José Vasconcelos Classical Readings for Children and the making of Childhood in Post-Revolutionary Mexico* (José Vasconcelosovo klasično branje za otroke in oblikovanje otroštva v porevolucionarni Mehiki) osvetlita vlogo mehiškega pisatelja, filozofa in politika Vasconcelosa, ki je v času po letu 1920, ko je bil minister za vzgojo, bistveno pripomogel k uveljavljanju muralistov, v sklopu kulturnih projektov poskrbel za izdajo svetovne in mehiške klasične mladinske literature ter njeno distribucijo po šolah in knjižnicah po vsej deželi. Avtorja članka spregovorita tudi o njegovem konceptu kozmične rase.

V rubriki Otroci in njihove knjige sta dva prispevka oziroma poročili. O uspešni vključitvi šolarjev francoskega mesteca Montolieu v različne dejavnosti ob potujoči razstavi knjig brez besed za imigrantske otroke na otoku Lampedusa piše Penni Cotton v prispevku *Livres sans Paroles: Lampedusa à Montolieu* (Knjige brez besed: Lampedusa v Montolieuju). O prostovoljnem tekmovanju v Avstraliji (Make Your Own Story Book /Ustvarite svojo knjigo zgodb), ki poteka vsako leto (od 1977) in vabi otroke, da sami ali v paru napišejo in narišejo lastno zgodbo, piše Jenni Woodroffe v prispevku: *Children Creating Their Own Books* (Otroci ustvarjajo svoje lastne knjige). Med več tisoč udeleženci tekmovanja so bili tudi nekateri danes uveljavljeni avtorji, med njimi leta 1983 takrat devetletni Shaun Tan.

Številka se končuje s poročilom Anzhele Lebedove o akciji, s katero v Rusiji seznanjajo mlade bralce in tudi odrasle,

predvsem pedagoge in starše, s sodobno domačo in tujo mladinsko literaturo: *Russian postcard-review contest on contemporary books for children and young adults* (Tekmovanje s predstavitevijo sodobnih knjig za otroke in mladostnike na dopisnicah v Rusiji); Christiane Raabe in Jutta Reusch iz Mednarodne mladinske knjižnice v Münchnu priporočata v rubriki Knjige o knjigah nekaj strokovnih knjig o mladinski literaturi; Liz Page, izvršna direktorica IBBY, pa v rubriki Fokus IBBY objavlja informacijo o mednarodnem dnevu knjig za otroke 2017 in govor ter ilustracije obeh Andersenovih nagrajencev leta 2016. Sponzor poslanice 2017 je bila Ruska sekcija IBBY. Avtor poslanice *Rastimo s knjigo* je bil pisatelj Sergej Mahotin, avtor plakata pa ilustrator Mihail Fjodorov. Na kongresu IBBY v Aucklandu na Novi Zelandiji, kjer sta bili podeljeni Andersenova nagrada 2016 za pisateljski opus in Andersenova nagrada 2016 za ilustratorski opus, je Andersenov nagrajenec, kitajski pisatelj Cao Wenxuana v govoru ob prejetju nagrade spregovoril o sebi in o svojem pisanju. Andersenova nagrajenka, nemška ilustratorka Rotraut Susanne Berner pa je na kongres poslala svoj video; v reviji je objavljenih nekaj ilustracij iz videa.

Pri pripravi prispevkov za **drugo številko**, ki obravnavajo mladinsko literaturo in ilustracijo, katere avtorji so mladi sami, je bil navzoč poleg urednika Björna Sundmarka tudi sourednik Peter Cumming, mladinski avtor in profesor na univerzi York v Kanadi, ki je prispeval tudi obsežen uvod. Na platnicah te številke so ilustracije avstrijske ilustratorke Lisbeth Zwerger, ki jih je ustvarila v svojih mladih letih. Glavni urednik Björn Sundmark v svojem *Uvodniku* tretje številke opozarja na kar nekaj ne nepomembnih napak v *Uvodniku* druge številke.

Ryan Twomey v prispevku *For »Family and Intimate Visitors Only«: The Influence of Maria Edgeworth's Juvenilia on the Production of Her Adult Dramas* (Le za »družino in družinske obiskovalce«: Vpliv mladostnih del Marie Edgeworth na ustvarjanje njenih dramskih del za odrasle) opozori na številne literarne povezave med njenim prvim delom, ki ga je ustvarila pri osemnajstih letih (1786) kot predstavo za domači krog (*The Double Disguise / Dvojna pretveza*) in njenimi kasnejšimi deli.

V prispevku *Children's Voices from War Zones: Muted by Adult Mediation* (Otroški glasovi z vojnih področij) prikaže Marija Todorova na primeru knjige *Zlatin dnevnik* Zlate Filipović, da so v izdajah te knjige urednik, ilustrator in prevajalec s svojimi intervencijami popačili glas otroškega pripovedovalca in otroški pogled na vojno.

Elizabeth Marshall in Theresa Rogers se v prispevku *Youth, Poetry, and Zines: Rewriting the Streets as Home* (Mladina, poezija in zini: ko ceste postanejo dom) osredotočita na v Kanadi manj raziskano področje ulične umetnosti, predvsem literature, ki so jo ustvarili mladi s ceste in jo objavili v zinih. V napisih, pesmih in ABC strukturah mladi avtorji izpovedujejo teme, kot so brezdomstvo, droge in mladost.

V prispevku *Revising Hegemonic Masculinity: Homosexuality, Masculinity, and Youth-Authored Harry Potter Fanfiction* (Revizija prevlade moškosti: homoseksualnost, moškost in Harry Potter v fanovski literaturi mladostniške avtorice) obravnava Jennifer Duggan situacije, ki v slash fanovski zgodbi *Underwater Light* (Podvodna luč) avtorice Maye kažejo na istospolno povezavo moški/moški. Maya, s pravim imenom Sarah Rees Brennan, je kot najstnica ustvarila svojo fanovsko zgodbo, ki jo je izpeljala iz literarne predloge lika Harryja Potterja. Dugganova na kratko opiše

pojav fanovske literature, katere avtorji so poleg odraslih tudi mladostniki, in vlogo spleta, kjer se ta literatura pojavlja.

V svojih najstniških letih je ustvarjala in objavljala stripe tudi Tove Jansson. O avtorici, njenemu delu in prevajanju njenih stripov piše prevajalec in karikaturist Anthony O'Neill v prispevku *Moominvalley Fossils: Translating the Early Comics of Tove Jansson* (Okamnela dolina Muminov: Prevajanje zgodnjih stripov Tove Jansson).

V rubriki Otroci in njihove knjige so objavljeni štirje prispevki, ki opisujejo dela otroških avtorjev, ki s pomočjo odgovornih odraslih (učiteljev, knjižničarjev, založnikov, pisateljev in ilustratorjev) ustvarjajo in se izpovedujejo skozi umetnost.

V prispevku iz Slovenije *Writing Opens Many Doors* (Pisanje odpira mnoga vrata) Andreja Blažič Klemenc, profesorica slovenskega in angleškega jezika, pisateljica in prevajalka, opiše svoje izkušnje pri spodbujanju kreativnega pisanja poezije in proze v slovenskem in angleškem jeziku učencev med desetim in petnajstim letom starosti na OŠ Miroslava Vilharja v Postojni. Učenci se udeležujejo tudi tekmovanj na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni. Blažič Klemenčeva poudari pomembno vlogo učitelja, ki vodi učence skozi vse faze kreativnega ustvarjanja.

Orla Kenny, Jo Holmwood, Victoria Ryle in Simon Spain so avtorji prispevka *Kids' Own Publishing Partnership: Raising the Status of Children's in Ireland and Australia* (Otroška založniška družba: Uveljavljanje otroških glasov na Irskem in v Avstraliji). Z ustanovitvijo založbe knjig za otroke Kids' Own Publishing Partnership (na Irskem leta 1997 in v Avstraliji leta 2003), katerih avtorji so otroci, je bilo omogočeno predvsem otrokom marginaliziranih etničnih skupin, kot so potujoče ljudstvo Travellerji na Irskem ter Aborigini v Avstraliji, pa

tudi beguncev in sodobnih migrantov, da spregovorijo o sebi. V obeh deželah je doslej izšlo 250 naslovov knjig, ki so jih napisali otroci, knjig, ki imajo pomembna sporočila tudi za odrasle.

Zelo pozitivne izkušnje z otroki pri njihovem literarnem ustvarjanju ima tudi pisateljica Mary Branley, kar je opisala v prispevku *Writing with Children: From Teacher to Writer* (Pisanje z otroki: od učitelja do pisatelja). Aktivno sodeluje tudi z Kids' Own Publishing Partnership, delala je z otroki irskih Travellerjev in zbrala otroške pesmi te skupnosti.

Margaret Robson Kett v prispevku *The Library as Publishing Hub: Children's Books by Children and for Children in the Kids' Own Book Cubby* (Knjižnica kot žarišče založniške dejavnosti: otroške knjige otroških avtorjev v knjižnih koticah za otroke) opiše avstralsko založbo Kids' Own Publishing in založniško dejavnost v avstralskih knjižnicah, kjer otroci ustvarjajo knjige za otroke v različnih jezikih, tudi jezikih skupnosti sodobnih priseljencev.

Rubrika, ki je v reviji namenjena poročanju o delu IBBY, je posvečena predstavitvi dobitnikov nagrade za promocijo branja IBBY-Asahi Reading Promotion Award 2016. Nagrajena sta bila projekta Big Brother Mouse iz Laosa in Read with Me iz Irana. Za nagrado se je potegovalo 11 projektov, ki jih je predlagalo 14 nacionalnih sekcij, in sicer argentinska, brazilska, danska, francoska, iranska, kanadska, kitajska, mehiška, nemška, nizozemska, novozelandska, slovenska, švedska in švicarska.

Objavljena so tudi imena članov mednarodne žirije za Andersenovo nagrado 2018. Med člani žirije je tudi urednik Andrej Ilc.

V tretji številki je večina prispevkov zelo raznolikih, napovedani tematiki stvarne literature za otroke in mlade sta posvečena le dva prispevka, in sicer

prispevek slovenske avtorice Tine Bilban ter intervju Teri Suico s pisateljico Candace Fleming.

V prispevku *Perception and Reception of Nonfiction for Children and Youth in Slovenia* (Dojemanje in sprejemanje poučnih knjig za otroke in mladostnike v Sloveniji) je dr. Tina Bilban opisala prizadevanja in spodbujanja za večjo ustvarjanje, izdajanje in promocijo kvalitetne stvarne literature za mlade pri nas. Pomembno vlogo pri teh prizadevanjih ima *Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig*, ki ga letno pripravi Pionirska, center za mladinsko literaturo in knjižničarstvo (Mestna knjižnica Ljubljana) skupaj s skupino strokovnjakov. Najboljše knjige prejmejo znak zlata hruška, ki po knjižnicah in knjigarnah opozarja na najboljše slovenske leposlovne knjige, na najboljše prevedene knjige in na najboljše slovenske poučne knjige preteklega leta. V prispevku je Tina Bilban objavila tudi seznam dosedanjih nagrajenih poučnih knjig, nekaj jih je tudi podrobneje opisala.

Teri Suico se v prispevku o poučni literaturi za mlade »*I've Got a Story You Haven't Heard*« (Imam zgodbo, ki je še niste slišali) pogovarja z ameriško pisateljico Candace Fleming o umetnosti in spretnosti pisanja poučnih knjig. Pisateljica leposlovnih in poučnih knjig je prejela za svoje delo na področju pisanja stvarne literature za otroke in mladostnike več uglednih nagrad. Po izobrazbi zgodovinarica se rada posveča zgodovinskim temam. Pomembno zanjo je, da pri bralcih spodbudi razmišljanje in poglobljeno zanimanje za osebe in dogodke, ki jih opisuje v svojih knjigah.

V prispevku *Critical Fictions of Transnationalism in Latinx Children's Literature* (Kritična dela o transnacionalizmu v latino literaturi za otroke) podajata Carol Brochin in Carmen L. Medina teorijo o transnacionalizmu in kritičnih delih v povezavi z otroki in z otroško literaturo.

Poglobljeno razpravljata o delih latinsko-ameriške pisateljice Julije Alvarez.

Anne Ketola v prispevku *Peter Rabbit in the Garden of Terror: Patronizing the Reader in Picturebook Translation* (Peter Zajec v vrtu strahu: Patroniziranje bralca v prevodu slikanice) analizira enega od finskih prevodov slikanice Beatrix Potter *The Tale of Peter Rabbit* (1902), in sicer prevod Riite Björklund iz leta 1967. Anne Ketola opozori na to, da je prevajalka z nekaterimi spremembami in dodatki ustvarila iz zgodbe moralno lekcijo, ki otrokom vzbuja neprijeten občutek strahu. Zanimivo je tudi to, da Peter Zajec kljub drugim, kasnejšim prevodom na Finskem ni tako priljubljen kot drugod po svetu.

Prispevek Cristine Rhodes *Female Empowerment and Undocumented Border Crossing in Bettina Restrepo's Illegal* (Pooblastitev ženske in nezakonit prehod meje v *Ilegalki* Cristine Restrepo) je predstavitev in analiza knjige *Illegal* (Ilegalka) iz leta 2011. Pisateljica Bettina Restrepo opiše nevarnosti in težave, s katerimi se spoprijemajo ilegalni prestopniki meje. Ta izkušnja doleti tudi 15-letno deklico Noro, ki skuša z mamo nezakonito prestopiti mejo med Mehiko in ZDA, kjer naj bi poiskali očeta oziroma moža. Mati med potjo zbolí in Nora prevzame vso odgovornost na tej težki poti. Uspe se jima prebiti v ZDA. Za Noro je bila ta pot tudi pot v odraslost.

Mongolski pesnik in pisatelj Dashdondog Jamba opiše v prispevku »*I am a Writer on the Nomadic Journey*« (Sem pisatelj na nomadskem potovanju) svojo ustvarjalno pot od pesnika do pisatelja zgodb, ustvarjalca slikanic in pisca poučnih knjig za mlade. Svoje ustvarjalno potovanje primerja s potovanji nomadov, ki so mu blizu, saj je bil rojen v nomadski družini. Od svojih prvih pesmi, ki jih je pravzaprav narisal v snegu, saj papirja ni imel, pisati pa tudi še ni znal, je kasneje ob poslušanju svojih ljudi, ki

so mu pripovedovali zgodbe mongolskih nomadov, in zaradi svojega izjemnega občutka za naravo, napisal lepo število pesmi in zgodb za mlade, s čimer jim je hotel prikazati lepoto in zlahtnost dežele ter ljudi, kar naj bi tudi mladi spoštovali in ljubili ter si prizadevali ohraniti. S svojo potujočo knjižnico je pisatelj potoval po deželi (tudi po puščavi Gobi), kar namerava početi tudi v prihodnje, saj je pisatelj na nomadskem potovanju.

Na koncu te številke revije je v prispevku *A Mongolian Legend: Dashdondog Jamba (1941–2017)* (Mongolska legenda: Dashdondog Jamba 1941–2017) opisana ustvarjalna pot velikega mongolskega avtorja in humanista. Bil je plodovit literarni ustvarjalec, pripovedovalec zgodb, prevajalec in založnik. Ustanovil je Mongolsko potujočo otroško knjižnico, projekt, v katerem sodelujejo prostovoljci, študenti, pisatelji in umetniki ter člani njegove družine. Cilj projekta je spodbujanje mladih za branje, še posebej tistih, ki živijo v ruralnih predelih in med nomadi. V štiriindvajsetih letih je njegova knjižnica s knjigami v avtobusih ali pa na kamelah prepotovala okrog 137 000 km po vseh provincah Mongolije. Leta 2006 je prejela ugledno nagrado IBBY-Asahi Reading Promotion Award. Dashdondog Jamba je pisal pesmi, prozo, poučne knjige, igre, opere, gledališke in filmske scenarije. Bralcem je v svojih delih, ki izžarevajo humanizem, želel prikazati pomen tradicionalne mongolske kulture. Za svoje delo je bil uvrščen na IBBY Honour List 2006 in bil nominiran za Andersenovo nagrado 2010 in 2018. Leta 2016 je prejel Državno nagrado Mongolije.

V prispevku *The Nordic House in Reykjavik, Iceland: A House with a Big Heart for Children and Literature* (Nordijska hiša v Reykjavíku na Islandiji: Hiša z velikim srcem za otroke in literaturo) opiše Marloes Robijn leta 1968 ustanovljen kulturni center Nordijska

hiša v Reykjavíku. Hiša je arhitekturna mojstrovina, njen avtor je finski arhitekt Alvar Aalto. Vsebinsko ta kulturna institucija s številnimi kulturnimi dejavnostmi in prireditvami povezuje nordijske države. Srce Hiše je knjižnica, ki ima knjige in druge medije v skandinavskih jezikih ter samijskem, grenlandskem in finskem jeziku. Velika pozornost je posvečena otrokom; v imenitnih prostorih doživljajo vsebinsko bogate prireditve in aktivnosti, ki jih spodbujajo k lastnemu ustvarjanju. Nordijska hiša je tudi organizator oziroma soorganizator strokovnih srečanj, literarnih festivalov in nagrad.

Prispevek: Anne Kerchy *Three Times in Wonderland* (Trikrat v čudežni deželi) je predstavitev treh strokovnih knjig (o estetiki igre, mitih in nonsensu in posameznih izdajah istih naslovov) različnih avtorjev, ki obravnavajo knjige o Alici pisatelja Lewisa Carrolla.

Med strokovnimi knjigami, ki jih v posebni rubriki priporočata Christiane Raabe in Jutta Reusch, pa je še ena knjiga o Alici, in sicer knjiga Anne Kérchy *Alice in Transmedia Wonderland: Curiouser and Curiouser New Forms of a Children's Classic*.

Ugledna kanadska pisateljica Margriet Ruurs je v prispevku *Interview with Nizar Ali Badr* (Intervju z Nizarjem Ali Badrom) opisala svoje navdušenje nad kreacijami iz kamna sirskega umetnika Nizarja Ali Badra, ki jih je prvič videla na spletu. Pripovedovale so ji zgodbe o ljubezni, vojni, miru, obupu in upanju. Nizar Ali Badr je dejal, da je njegovo človeško sporočilo širjenje sreče in ljubezni, v njegovih kreacijah lahko slišimo govoriti kamne: *Stop z ubijanjem ljudi. Stop z uničevanjem. Ne opustite svoje človečnosti*. Ker tudi Margriet Ruurs posreduje otrokom po svetu enaka sporočila, si je zaželela, da bi Ali Badrove kreacije lahko objavila v knjigi, za kar pa je potrebovala avtorjevo privolitvev.

Zaradi razmer v Siriji je bila pot do vzpostavitve kontakta z umetnikom vse prej kot enostavna, a uspešna.

Med informacijami o delovanju IBBY Liz Page poroča o regionalnih strokovnih srečanjih, ki so jih pripravile nacionalne sekcije IBBY. Na posvetovanju v Bologni, prvi evropski regionalni konferenci, ki je bila v času sejma knjig za otroke 2017 na temo *Bridging Worlds: Reaching out to Young Refugees with Books and Stories* (Premostitev svetov: doseči mlade begunce s knjigami in z zgodbami), je med referenti iz številnih evropskih držav aktivno sodelovala tudi slovenska mladinska pisateljica Neli Kodrič Filipič. Tajska je gostila 3. regionalni IBBY kongres Azije in Oceanije na temo knjige za otroke v digitalni dobi. Na strokovnem srečanju strokovnjakov iz Latinske Amerike in s Karibov so razpravljali o latinskoameriškem glasu v knjigah za otroke in mladostnike. Poroča tudi o tem, da je bil na otoku Nami v Južni Koreji, ki postaja vse bolj prepoznaven ne le med članicami IBBY, ustanovljen Andersenov center za slikarice, kjer bodo zbrane tudi knjige in dosjeji nominirancev za Andersenovo nagrado. Od leta 2013 podeljujejo na NamBook Festivalu tudi mednarodno bienalno nagrado The Nami Concours Award, nagrado za ilustratorje. Med izjemno velikim številom predlaganih del za nagrado je mednarodna žirija leta 2017 podelila Grand Prix Malgorzati Gurowski iz Poljske za knjigo *Lokomotiva*. Podeljenih je bilo še več nagrad: zlati otok, zeleni otok in škrlatni otok. Podrobneje na <http://www.namiconcours.com/>

Za **četrto številko** lahko rečemo, da je res posebna, saj je posvečena predstavitvi nominirancev za Andersenovo

nagrado 2018 in 60-letnici revije *Bookbird*. Za Andersenovo nagrado 2018, ki se vsaki dve leti podeljuje enemu avtorju za celoten pisateljski opus in enemu avtorju za celoten ilustratorski opus, je bilo nominiranih 33 mladinskih pisateljic in pisateljev ter 28 ilustratoric in ilustratorjev. Med nominirance sta se uvrstila tudi pisatelj Peter Svetina in ilustrator Peter Škerl. Njuno kandidaturo je pripravila Slovenska sekcija IBBY. Andersenova nagrajenca je izbrala mednarodna žirija, katere član je bil tudi Andrej Ilc. Na celostranski predstavitvi v reviji so posamezni nominiranci in njihova umetniška ustvarjalnost predstavljeni s fotografijo in strnjeno, krajšo utemeljitvijo kandidature. Sponzor Andersenove nagrade je otok Nami.

V počastitev jubileja revije *Bookbird* je zbranih in objavljenih več člankov, v katerih so uredniki revije opisali svoje odgovorno in zanimivo delo. Premagovanje ovir je skoraj praviloma pomenilo tudi napredek na vsebinskem in uredniškem področju ter razširjanje revije po vsem svetu. Cilj je bil zmeraj omogočiti vsem otrokom dostop do kvalitetnih knjig in jim spodbujati željo po branju, spodbujati avtorje za ustvarjanje mladinske literature, spodbujati prevajanje iz svetovne zakladnice, spodbujati raziskovanje, učenje in poučevanje mladinske književnosti, spodbujati srečanja in izmenjavo na akademski ravni. Počastili so seveda tudi Jello Lepman, pobudnico in ustanoviteljico še danes temeljnih in najpomembnejših mednarodnih institucij v povezavi z mladinsko književnostjo. O Jelli Lepman in začetkih revije *Bookbird* pišejo Valerie Coghlan, Christiane Raabe in Lucia Binder.

Tanja Pogačar